

PROPOZYCJE „ETHOSU”

„Akcent” 39(2018) nr 3(153), „Karol Wojtyła – poeta, dramaturg, filozof”, ss. 278.

Polecany tom lubelskiego kwartalnika „Akcent” to czwarty numer upamiętniający okragłą rocznicę wyboru Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową. Publikując co dziesięć lat tom poświęcony sylwetce intelektualnej Wojtyły, redakcja podtrzymuje tradycję rozpoczętą w roku 1988. Inicjatywa „Akcentu” ma swoje źródło w przekonaniu, że – jak pisze redaktor naczelny czasopisma Bogusław Wróblewski w artykule wstępnym *To już 40 lat* – „bez białego dymu unoszącego się nad Bazyliką Świętego Piotra jesienią 1978 roku nie byłoby «Solidarności» i nie byłoby wiary w powodzenie wielu inicjatyw ukształtowanych na fali demokratycznego entuzjazmu 1980 roku – w tym także «Akcentu»” (s. 7). Na treść rocznicowego tomu akcentu składają się zarówno przedruki najważniejszych materiałów publikowanych we wcześniejszych numerach poświęconych Papieżowi, jak i specjalnie zamówione, nowe teksty. Wśród tych ostatnich znajduje się esej Wacława Oszajcy, w którym autor, niejako prowadzony przez *Tryptyk rzymski* Jana Pawła II, przedstawia interesującą interpretację fresków kaplicy Sykstyńskiej: „Może więc nie o sąd ostateczny tutaj chodzi, nie o wydarzenie eschatyczne [...], ale o dzień dzisiejszy. Może *Sąd ostateczny* Michała Anioła to niemy, ale «donośny głos», krzyk tych, których świadomie bądź nieświadomie, z takiego lub innego powodu i bez powodu, osądzamy i odrzucamy – usiłujemy wtrącić w nicość” (s. 85). Do publikowanych po raz pierwszy wypowiedzi należy również starannie udokumentowany artykuł Sławomira J. Żurka, ukazujący nauczanie i postawę Jana Pawła II jako kontynuację myśli Soboru Watykańskiego II oraz „kamień milowy w rozwoju dialogu chrześcijańsko-żydowskiego w Polsce i na świecie, dialogu kontynuowanego przez następców papieża z Polski – Benedykta XVI i Franciszka” (s. 96). Nowym materiałem jest również tekst Zofii Zarębianki o „nieoczekiwanych podobieństwach” (s. 105) między dziełami literackimi Karola Wojtyły–Jana Pawła II a twórczością Czesława Miłosza oraz źródłami inspiracji, z jakich obaj czerpali. Zarębianka pisze między innymi: „Stwierdzenie, że myśl tomistyczna stanowi fundament oglądu świata u jednego i drugiego poety, może zaskakiwać, wydaje się wszakże niezwykle mocnym argumentem na rzecz tezy o aksjologicznej

bliskości ujawniającej się w obydwu twórczościach na głębszym poziomie sensów” (s. 104).

W omawianym tomie „Akcentu” zamieszczono materiały zróżnicowane merytorycznie i formalnie: są się wśród nich na przykład teksty nawiązujące do myśli filozoficznej Wojtyły (jak artykuły Krzysztofa Guzowskiego – s. 125-132 czy Pawła J. Smoczyńskiego – s. 133-141), ale także ukazujące postać Jana Pawła II jako inspirację dla twórców filmowych (teksty Janusza St. Pasierba – s. 222-224 i Andrzeja Lutra – s. 225-231) czy kompozytorów (artykuł Ludwika Gawrońskiego – s. 249-251); obok esejów, tom zawiera utwory poetyckie, wspomnienia i recenzje. Zaproponowane w nim połączenie elementów starych i nowych sygnalizuje rozwój refleksji nad dorobkiem Papieża, między innymi wydobyć może mniej w przeszłości zauważanych wątków tej spuścizny. Należy zaznaczyć, że redakcja czasopisma, jeśli zachodziła taka potrzeba, poprosiła niektórych autorów o aktualizację ich wypowiedzi – tak było na przykład w przypadku artykułu Agnieszki Kurnik, w którym autorka dokonuje publikacji literaturoznawczych dotyczących twórczości Karola Wojtyły–Jana Pawła II (s. 56-70).

Warto również zauważyć, że chociaż nie wszystkie zamieszczone w tomie teksty dotyczą postaci Papieża i jego dorobku intelektualnego czy też – należących do różnych obszarów kultury – poświęconych mu dzieł, tom tworzy spójną całość, a materiały „niepapieskie” nabierają w jej kontekście nowego sensu. Rocznicowe wydanie lubelskiego kwartalnika warto zatem czytać właśnie jako całość; być może tak, jak ogląda się mozaikę. Wyłaniający się z układu różnorodnych, niezbyt obszernych tekstów wizerunek Karola Wojtyły–Jana Pawła II, chociaż przypomina nam znane rysy, zaskakuje świeżością. Oryginalność owego wizerunku wyraża się również w tym, że nie jest on portretem wyłącznie Papieża, lecz ukazuje także wspólnotę osób, jaką poprzez prezentowany tom „Akcentu” tworzą jego autorzy i redaktorzy.

P.M.

Encyklopedia 100-lecia KUL, red. Edward Gigilewicz i in., Wydawnictwo KUL, Lublin 2018, t. 1 (A-N) – ss. 648; t. 2 (M-Ż) – ss. 678.

Rok 2018 to dla Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego rok jubileuszowy w podwójnym znaczeniu: uroczystości dla uczczenia setnej rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę zbiegają się z obchodami tejże rocznicy powstania Uczelni. Jeszcze przed zakończeniem pierwszej wojny światowej, w lutym 1918 roku w Petersburgu zawiązał się wśród Polonii komitet organizacyjny przyszłego uniwersytetu. Inicjatorem i żarliwym orędownikiem utworzenia w kraju katolickiej wyższej uczelni był ks. Idzi Radziszewski, jej późniejszy rektor. Pierwsza inauguracja roku akademickiego Uniwersytetu Lubelskiego (taką bowiem pierwotnie nosił nazwę) odbyła się 8 grudnia.

Te i wiele innych informacji odnaleźć można w wydanej z okazji jubileuszu *Encyklopedii 100-lecia KUL*. Celem jej twórców – czytamy w przedmowie – była „prezentacja dorobku Uniwersytetu, nie tylko w zakresie działalności

dydaktycznej i badań naukowych, ale także wkładu całego środowiska KUL w życie społeczno-polityczne, literackie, artystyczne i religijne, w wymiarze lokalnym, krajowym i międzynarodowym” (s. V).

Pieczę nad realizacją tego przedsięwzięcia edytorskiego sprawował Komitet Redakcyjny pod przewodnictwem rektora KUL Antoniego Dębińskiego, w składzie: Leszek Ćwikła, Edward Gigilewicz, Stanisław Janeczek, Tomasz Nowicki, Anna Rymuszką, Ryszard Skrzyniarz, Ewa A. Trzaskowska, Jan Walkusz. Zespół redakcyjny tworzyli: Edward Gigilewicz (redaktor naczelny), Marian Babiński, Katarzyna Brzezińska, Lucyna Cynarzewska-Włazlik, Karolina Ćwir, Maciej Dudek, Ewelina Fatyga, Katarzyna Geryn-Adamowicz, Piotr Królikowski, Katarzyna Płonkowska, Marta D. Rozwadowska, Ewelina Zarosa.

Dwa imponujące tomy w formacie A4 zawierają 2950 haseł, z których większość, bo aż 2030, stanowią hasła biograficzne, prezentujące postaci samodzielnych pracowników naukowych, a także szczególnie zasłużonych pracowników nienależących do tego grona, doktorów honoris causa, darczyńców, donatorów i wybitnych absolwentów Uczelni. Hasła rzeczowe ukazują jednostki organizacyjne (w szczególności wydziały, instytuty, jednostki międzywydziałowe, administracyjne, kulturalne i artystyczne, fundacje, studenckie koła naukowe, towarzystwa, organizacje, czasopisma i ośrodki wydawnicze) i ich historię, ważniejsze wydarzenia (konferencje, sympozja, imprezy artystyczne) oraz obiekty uniwersyteckie. W przygotowanie haseł zaangażowanych było ponad pięciuset autorów. Oba tomy są bogato ilustrowane (większość fotografii pochodzi ze zbiorów uniwersyteckich, ale wykorzystano także zdjęcia z domowych archiwów osób prywatnych).

Encyklopedia 100-lecia KUL to przede wszystkim kompendium wiedzy na temat tej uczelni, do którego można sięgać w poszukiwaniu konkretnych informacji; przede wszystkim – ale nie tylko. Jako unikatowe, całościowe i wyczerpujące opracowanie dotyczące jednego uniwersytetu, publikacja ta może stanowić wartościowy materiał badawczy dla historyków (zwłaszcza historyków nauki, kultury i historyków idei) oraz biografistów. Może też zainteresować szersze grono odbiorców, przybliżyć bowiem specyfikę Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, jego losy i szczególną rolę najpierw w niepodległej, a potem okupowanej i niewolonej przez kolejne totalitaryzmy Polsce, zaangażowanie założycieli, kolejnych rektorów i profesorów uczelni, jej zasługi w zakresie wzbogacania i przechowywania dziedzictwa kulturowego.

Dla absolwentów KUL nawet pobieżna lektura obu tomów okaże się swoistą „podróżą sentymentalną”. Dla byłych i aktualnych pracowników oraz przyjaciół Uniwersytetu *Encyklopedia 100-lecia KUL* stanowić będzie cenną pamiątkę.

M.Ch.